

वार्षिक स्वत प्रकाशन

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, गण्डकी प्रदेशको परिचय

गण्डकी प्रदेशको कास्की जिल्ला, पोखरामा रहेको माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला गण्डकी प्रदेशको एक मात्र माटो जाँच गर्ने प्रदेश स्तरीय प्रयोगशाला हो । विगतमा २०५२ सालमा खैरेनीटार तनहुँमा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना भएको थियो जुन पछि पोखरामा स्थानान्तरण भई क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरामा रूपान्तरण भयो र हाल संघियताको कार्यान्वयनसँगै यसै संरचनाले माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, गण्डकी प्रदेशको रूप धारणा गरेको छ । माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, पोखराले विगतका दिनहरू देखि नै माटो र मल परीक्षण गर्दै आएको छ जसको लागि प्रयोगशालामा मात्र माटो जाँच नगरी कृषकहरूको घर दैलो मा समेत पुगी यसै प्रयोगशालाका प्राविधिकहरूद्वारा माटो शिविरमार्फत माटो परीक्षण गर्ने गरिएको छ । माटो परीक्षणको नतिजाबाट प्राविधिकहरूले किसानहरूलाई गरेको मलखाद तथा कृषि चूनको सिफारिसको उचिन कार्यान्वयन मार्फत कृषकहरू आफ्नो कृषि कार्यको दिगोपना तथा उत्पादनसिलताको प्रभावकारिता बढाउन सफल भएका छन् ।

उद्देश्य

प्रयोगशालाको उद्देश्य :

1. यस प्रयोगशालाको अगुवाईमा आफ्नो कार्य क्षेत्र पर्ने जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरू तथा कृषि कार्यमा संलग्न विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी दिगो रूपमा माटोमा भएको उर्वराशक्तिलाई कायम राख्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
2. माटो विश्लेषण, सर्वेक्षण र अध्ययनको आधारमा विभिन्न समस्याहरूको पहिचान गर्ने र समाधानका उपायहरू पत्ता लगाई सिफारिस गरी कृषि प्रसार कार्यलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
3. समानुपातिक रूपमा मलखादको प्रयोग गर्न कृषकहरूलाई प्रेरित गर्ने ।
4. माटो परीक्षण शिविरहरू सञ्चालन गरी कृषकहरूको घर दैलो पुगी कृषि चुन तथा मलखाद सिफारिस गर्ने तथा माटोको महत्व र अवस्थाका बारेमा जानकारी गराउने ।
5. बाली विरुवाहरूलाई थोरै तर नभई नहुने अत्यावश्यक शुष्म तत्वहरूको स्थिति अध्ययनको लागि अनुगमन गर्ने र के कस्ता सुधार गर्न आवश्यक छ पहिचान गरी सुधारात्मक उपायको खोजी गरी कृषक समक्ष पुऱ्याउने ।

6.माटोमा आउने विभिन्न किसिमका विकृती अमिलोपन, क्षारियपना सुधारका लागि कृषि चुन तथा जिप्सम आदि सिफारीस गर्ने ।

7.माटोको उर्वराशक्ति वृद्धिका लागि हरियो मल, प्राङ्गारिक मल, गोबरमल,रात्रीमलका अतिरिक्त

8.रासायनिक मलले खेलेको भुमीका वारे कृषकहरुलाई अवगत गराउने ।

9.अल्पकालिन, मध्यकालिन र दिर्घकालिन रुपमा प्राङ्गारिक र रासायनिक मलको विभिन्न परीक्षण प्रदर्शन अन्नबाली, तरकारी र फलफूल खेती आदि बालीमा सञ्चालन गरि प्राप्त तथ्यांकको आधारमा मलखादको सिफारिस गर्ने ।

माटोको विभिन्न विश्लेषण र अध्ययनको आधारमा जानकारी संकलन गरि समस्यामुलक विषय तथा तत सम्बन्धि अध्ययन तथा प्रविधि प्रसारण जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

10. दिगो रुपमा माटोको उचित व्यवस्थापन गरि वातावरणिय सन्तुलनलाई कायम राखी कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि ल्याउने ।

11.माटोको नमूनाहरु संकलन, विश्लेषण र नतिजा का आधारमा मलखाद सिफारीस गर्ने ।

12. बजारमा पाईने विभिन्न नाम र ब्राण्डका मलका नमूना संकलन, विश्लेषण र मलमा भएको तत्वको वारे मा कृषकलाई जानकारी दिलाउने एवं सिफारीस गर्ने ।

13. माटो सम्बन्धि क्षेत्रीय स्तरमा देखा परेका समस्यालाई समाधानको खोजीको लागि क्षेत्रीय स्तरका यो जना तर्जुमा गर्ने ।

14. कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा सम्बद्ध पक्षहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने,अनुगमन गर्ने, मुल्यांकन गर्ने आदि कार्यहरु समेत यस क्षेत्रीय माटो प्रयोगशालाको उद्देश्य रहेको छ ।

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालाको संगठनात्मक ढाँचा
माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालाको संगठनात्मक संरचना

प्रदेश सरकार

भूमी ब्यवस्था ,कृषि,सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय
(गण्डकी प्रदेश)

कृषि विकाश निर्देशनालय
(गण्डकी प्रदेश)

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला
(गण्डकी प्रदेश,पोखरा,कास्की)

वरिष्ठ माटो विज्ञ
(रा.प. द्वि (प्रा.)

प्राविधिक फाँट

माटो विज्ञ(रा.प.तृ. (प्रा.) (२)
प्राविधिक सहायक
(रा.प.अ.प्र.(प्रा.)(३)
नायब प्राविधिक सहायक
(रा.प.अ.प्र.(प्रा.)(१)

प्रशासन फाँट

सहायक पाचौँ(१)
कार्यलय सहयोगी (२)
हलुका सवारी चालक(१)

लेखा फाँट

स—लेखापाल रा.प.अ.द्वि(१)

प्रयोगशालाको कार्यक्षेत्र :

दरवन्दी विवरण

सि.न	स्वीकृत विवरण	दरवन्दी	स्वीकृत संख्या	दरवन्दी	स्थायी पदपूर्ति संख्या	स्थायी संख्या	रिक्त	करारमा पदपूर्ति संख्या
१	प्रमुख/ नवौं/दशौं		१		१	-		-
२	माटो विज्ञ		२		१	१		१
३	प्राविधिक सहायक/ पाचौं		३		२	१		
४	नायव प्राविधिक सहायक/चौथो		१		-	१		-
५	स.लेखापाल/चौथो/ लेखा		१		१	-		-
६	पाचौं/प्रशासन		१		१	-		-
७	कार्यालय सहयोगी		२		२	-		-
८	हलुका सवारी चालक		१		-	-		१

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.स	कर्मचारीको नाम/थर	स्थायी ठेगाना	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	श्री सुनिल पाण्डे	कास्की	वरिष्ठ माटो विज्ञ	९८५६०३५१८७	
२	श्री अस्मिता काफ्ले	वालिङ-८, स्याङ्जा	माटो विज्ञ	९८४६४९०२११	लामो विदामा
३	श्री उमेश सापकोटा	सु.न.पा- लमजुङ	माटो विज्ञ	९८४५१८०५४६	करार
४	श्री सरस्वती बास्तोला	मोरङ	प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८४४६००५४७	
५	श्री खुबराज बराल	पोखरा-१३	प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८४६०३२३७७	
६			प्राविधिक सहायक, पाचौं		रिक्त
७			नायब प्राविधिक सहायक, चौथो		रिक्त
८	श्री सिता बराल	पोखरा-१९	सहायकस्तर पाचौं, प्रशासन	९८४६४९०५७७	
९	श्री ठाकुर प्रसाद ढकाल	आँधिखोला— ६, स्याङ्जा	स.लेखापाल	९८४०४२२५२६	
१०	श्री रोश्री मानन्धर	स्याङ्जा	प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८१९१४८९९३	डि.यस.यम. करार
११	श्री बुद्धि बहादुर कार्की	पु.न.पा- स्याङ्जा	कार्यालय सहयोगी	९८४७६३७७५९	
१२	श्री मालती दाहाल	कास्की	कार्यालय सहयोगी	९८४६६३७३३९	
१३	श्री नेत्र बहादुर कुमाल	लेखनाथ, कास्की	हलुका सवारी चालक	९८०४१९४९०२	करार

आ.व. २०७९।८० को सञ्चालित क्रियाकलापहरु

सि.नं.	सञ्चालित क्रियाकलाप	एकाइ	वार्षिक लक्ष्य	कुल विनियोजित बजेट रु हजारमा	कुल खर्च रु हजारमा	मुख्य क्रियाकलापहरु (बाली, जात, परिमाण सहित उल्लेख गर्ने)	हासिल भएका/हुने मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु
१.	माटो परीक्षण शिविर संचालन (किटबक्स)	सङ्ख्या	२०	४००	३३४.४५	प्रयोगशालामा जाँच गरिएको माटोको नमूना साथसाथै किटबक्स माटो जाँच शिविर र घुम्ती	जम्मा २० ठाउँमा किटबाट माटो परीक्षण शिविर संचालन गरिएको
२	घुम्ती माटो शिविर संचालन (मोबाईल भ्यान)	सङ्ख्या	१५	४५०	३०९.९५	माटो परीक्षण प्रयोगशालाबाट जाँच गरिएको माटोको नमूना पश्चात आएको नतिजा अनुरूप कृषकहरुलाई अम्लिय माटो	जम्मा १५ ठाउँमा किटबाट घुम्ती माटो परीक्षण शिविर संचालन गरिएको
३	माटो नमूना विश्लेषण	नमूना	४००	४०	३९.३२२	भएमा कृषि चुन हालन सिफारिस गरियो भने	तीन महिनामा ६१३ नमूना जाँच
४	विश्व माटो दिवस	पटक	१	५०	५०	माटो व्यवस्थापनका लागि एकीकृत खाद्यतत्व प्रणाली अनुसार	प्रत्येक वर्ष मंसिर महिनामा संचालन गरिने
५	आई पि एन एस कृषक पाठशाला	सङ्ख्या	६	९००	८९४.५५	सन्तुलित मलखादको मात्रा सिफारिस गरियो ।	६ स्थानमा कृषकहरुलाई पाठशाला संचालन गरिएको

माटो तथा मलखाद विश्लेषण बापत लाग्ने राजश्व

सि.न.	सेवाको प्रकृति	लाग्ने दस्तुर रु.	लाग्ने समय	सेवा प्रदान गर्ने जिम्मेवार कर्मचारी शाखा फाट र कार्यक	कैफियत
१) माटोको नमुना विश्लेषण					
क.	माटोको पि.एच.	१०१-	२ दिन	प्राविधिक फाँट	
ख.	नाइट्रोजन	८०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ग.	फस्फोरस	१००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
घ.	पोटास	८०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ङ.	बोरोन	४००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
च.	जिंक	२५०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
छ.	आइरन	२५०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ज.	प्राङ्गारिक पदार्थ	१००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
झ.	कपर	२५०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
क.	नाइट्रोजन	३००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ख.	फस्फोरस	५००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ग.	पोटास	४००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
क.	पि.एच.	१२१-	२ दिन	प्राविधिक फाँट	
ख.	नाइट्रोजन	४५०१-	१२ दिन	प्राविधिक फाँट	
ग.	फस्फोरस	५००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
घ.	पोटास	४००१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ङ.	चिस्यान	२०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
च.	प्राङ्गारिक कार्वन	१२०१-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
क.	लेखा			ठाकुर प्रसाद ढकाल	
ख.	प्रशासन			सीता बराल	

सेवाग्राहीले पूर्वानुपने प्रक्रिया र पेश गर्नुपर्ने कागजात:-(क) कृषकको नाम (ख) ठेगाना (ग) जग्गाको किसिम (घ) यस अघि लगाएको बाली विवरण (ङ) नमुनाको तौल ०-५ के.जी. (च) दस्तुर बुझाएको रसिद ।

नोट:- १) कृषक आफैले ल्याएको वा कृषि अन्तर्गतका फार्म, केन्द्रहरु वा अन्य सरकारी कार्यालय वा सरकारी स्वामित्वमा रहेका संस्थानहरुबाट आएका नमुना विश्लेषण शुल्कमा ७५% छुट दिइने छ ।

२) जेष्ठ नागरिक तथा अपांग व्यक्तिले ल्याएको नमुना लाई पहिलो प्राथमिकता दिइने छ ।

३) लोडसेडिङ ठुला उपकरण मर्मत सम्भार गर्नुपर्दा माटोको नमुना उपयुक्त नभएमा वा अन्य काबु बाहिरको परिस्थिति आएमा तोकिएको समय भित्र जानकारी गराइने छ र क्षतिपूर्ति दिइने छैन ।

गुनासो सुन्ने पदाधिकारीको पद र नाम:

वरिष्ठ माटो विज्ञ श्री सुनिल पाण्डे फोन.नं.-०६१-४५०१८७ मो.नं.-९८५६०३५१८७

सुचना अधिकारी : उमेश सापकोटा (माटो विज्ञ) मो.नं.- ९८४५१८०५४६